

Αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών και πολιτικός λόγος τη μεταμνημονιακή περίοδο

Μαρίνα Σούνογλου

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
masounoglou@uth.gr

Εισαγωγή

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του δημόσιου λόγου για την αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών κατά τη μεταμνημονιακή περίοδο από τον Αύγουστο του 2018 μέχρι τον Ιούλιο του 2021. Για το σκοπό αυτό μελετάται ο πολιτικός λόγος, όπως αποτυπώνεται στα Πρακτικά της Βουλής από τις αντίστοιχες συνεδριάσεις 01/10/2018-28/07/2021, και συγκεκριμένα τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού. Μελετάται η αξιολογική τοποθέτηση των βουλευτών σε τρία θέματα: την εκπαίδευση, την οικονομία και τα κοινωνικά δικαιώματα. Τα θέματα επιλέγονται λόγω της συχνότητας αναφοράς στον πολιτικό λόγο των πολιτικών και του ιδεολογικού πλαισίου στο οποίο αναλύονται. Η επιλογή μεθοδολογικού εργαλείου ανάλυσης βασίστηκε στη δευτερογενή ανάλυση και την ανάλυση περιεχομένου του λόγου των βουλευτών στα Πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η διαφοροποίηση στις αναφορές από τους/ις βουλευτές του εκάστοτε κόμματος αναδεικνύει και την διαφοροποίηση στο ιδεολογικό υπόβαθρο. Η αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών προσδιορίζεται ως ένα δίπολο που αφ' ενός εκλαμβάνεται και υποστηρίζεται ως διαδικασία βελτίωσης του εκπαιδευτικού και εν γένει του εκπαιδευτικού συστήματος και αφ' ετέρου λειτουργεί ως μηχανισμός ελέγχου και συρρίκνωσης των δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών που έχει αντίκτυπο στην εκπαιδευτική τους αυτονομία, στις οικονομικές τους απολαβές και στη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση ως έννοια στην εκπαίδευση αναφέρεται στην αποτίμηση της ποιότητας του έργου που υλοποιείται στο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Σύμφωνα με τον Κασσωτάκη (2003): «Αξιολόγηση, σύμφωνα με τον πιο απλό και γενικό ορισμό που δίδεται στην έννοια αυτή, είναι η απόδοση μιας ορισμένης αξίας σε κάποιο πρόσωπο, αντικείμενο ή πράγμα με βάση συγκεκριμένα, σαφή και προκαθορισμένα κριτήρια και μέθοδο εκτιμήσεως».

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία (Δημητρόπουλος 1999; Ντολιοπούλου & Γουργιώτου 2008; Π.Ι. 2009), βασικός σκοπός της αξιολόγησης είναι η βελτίωση του αξιολογούμενου αντικειμένου, καθώς αξιολόγηση που δεν αποβλέπει στη βελτίωση είναι περιττή.

Ο όρος αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου αφορά στη συστηματική διαδικασία ελέγχου του βαθμού στον οποίο επιτυγχάνονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι που απορρέουν τόσο από το ιδεώδες της Αγωγής όσο και από τις ανάγκες ένταξης των εκπαιδευομένων στο εκάστοτε κοινωνικοπολιτισμικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2009, 3).

Στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1980 και από το θεσμό του σχολικού συμβούλου η συζήτηση της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και η εκπαιδευτική πολιτική των εκάστοτε κυβερνήσεων περιείχε πρωτοβουλίες και αποφάσεις είτε σε νομοθετικό είτε σε ερευνητικό πλαίσιο για την εφαρμογή της. Ωστόσο, υπάρχει ένα δίπολο στο οποίο από τη μια οι υποστηρικτές της αξιολόγησης εκφράζουν την αναγκαιότητά της για την εφαρμογή, ώστε να βελτιωθεί το παιδαγωγικό έργο, και από την άλλη οι επιφυλακτικοί που εκφράζουν τη δυσπιστία στη διαδικασία της αξιολόγησης ως μέσο ελέγχου και χειραγώγησης με πολιτικές σκοπιμότητες, αφού πρωτίτερα δεν έχει προηγηθεί μια σοβαρή δημόσια διαβούλευση με συμμετέχοντες τους/ις ίδιους/ες τους/ις εκπαιδευτικούς, που τους/ις αφορά άμεσα. Η αμφισβήτηση στην αξιολόγηση δεν είναι αβάσιμη, αφού ο θεσμός του επιθεωρητισμού που εφαρμόστηκε από την εποχή της σύστασης του ελληνικού κράτους έχει αφήσει τα κατάλοιπά του.¹

Ο/Η εκπαιδευτικός ως βασικός/ή συμμετέχων/ουσα και συντελεστής της εκπαιδευτικής διαδικασίας χρειάζεται την αποτίμηση του έργου του ως βελτιωτικού παράγοντα για την αναδιαμόρφωση και αναπλαισίωση του έργου του προς όφελος της

¹ Βλ. Κάτσικας, Χ., https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/179697_o-epitheoritisimos-me-nea-foresia, Λακασάς, Α., <https://www.kathimerini.gr/society/561412888/politiki-machi-gia-tin-axiologisi-tonekpaideytikon/>

παιδαγωγικής πράξης και του/ης μαθητή/ήτριας. Όμως το πλαίσιο της αξιολόγησής του είναι και το βασικό ζητούμενο. Σε ποιο πλαίσιο, υπό ποιες συνθήκες και ποια κριτήρια; Ποιος θέτει το πλαίσιο, ποιος θέτει τα κριτήρια και ποιοι είναι οι σκοποί; Η αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών αποτελεί κριτήριο που αποδεικνύει την αποτελεσματικότητά τους και την ικανότητά τους στην ανέλιξή τους στην ιεραρχία της εκπαίδευσης. Ωστόσο, αν η επαγγελματική εξέλιξη αποτελεί έναν από τους στόχους της αξιολόγησης, η επαγγελματική ανάπτυξη πρέπει να θεωρηθεί σημαντικότερος στόχος της αξιολόγησης γιατί συνδέεται και με την αποτελεσματικότητα του σχολείου (Χαραλάμπους & Γκανάκας 2006).

Μεθοδολογικό πλαίσιο

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του δημόσιου λόγου για την αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών κατά τη μεταμνημονιακή περίοδο. Ως περίοδος έρευνας οριοθετήθηκε η περίοδος από τον Αύγουστο του 2018, όταν τυπικά ολοκληρώθηκε η εφαρμογή του τρίτου κοινοτικού προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας, μεταβαίνοντας σε μια μορφή μεταμνημονιακής εποπτείας, τους βασικούς άξονες της οποίας προσδιορίζουν οι Συνθήκες και τα Προγράμματα,² έως την ψήφιση του Ν. 4823/2021 “Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις”. Στη συγκεκριμένη περίοδο ψηφίστηκαν και τα νομοσχέδια Ν. 4692/2020 “Αναβάθμιση του Σχολείου και άλλες διατάξεις” και Ν. 4713/2020 Κεφ. Α. Άρθρο 2 «Εκσυγχρονισμός της ιδιωτικής εκπαίδευσης και άλλες επείγουσες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων».

Για το σκοπό αυτό μελετώνται στον πολιτικό λόγο,³ όπως αποτυπώνονται στα Πρακτικά της Βουλής από τις αντίστοιχες συνεδριάσεις 01/10/2018-28/07/2021, τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού. Μελετάται η αξιολογική τοποθέτηση σε τρία θέματα: την εκπαίδευση, την οικονομία και τα κοινωνικά δικαιώματα. Τα θέματα επιλέγονται λόγω της συχνότητας αναφοράς στον πολιτικό λόγο των πολιτικών και του ιδεολογικού πλαισίου στο οποίο αναλύονται.

² Βλ. Θωμόγλου, Σ., <https://m.naftemporiki.gr/story/1324283/anasxediasmos-tis-anaptuksiakis-politikis-sti-metamnimoniki-epoxi>

³ Σύμφωνα με τον Πλειό (2001, 436), ο πολιτικός λόγος διαρθρώνεται με τρεις τρόπους: πολιτικά “θέματα”, θεσμικός πολιτικός λόγος και τύπο λόγου. Σύμφωνα με τον Edelman (1964, 7), ο πολιτικός λόγος μπορεί να αποσκοπεί στην πληροφόρηση ενός γεγονότος, στην αξιολόγηση ενός γεγονότος ή στο να πείσει τους αποδέκτες.

Η επιλογή μεθοδολογικού εργαλείου ανάλυσης βασίστηκε στη δευτερογενή ανάλυση και την ανάλυση περιεχομένου του λόγου των βουλευτών στα Πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων.

Με τη συγκεκριμένη μέθοδο διερευνάται συστηματικά το κείμενο και στη συνέχεια εντοπίζονται και κατηγοριοποιούνται οι ενότητες περιεχομένου. Με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης (Robson 2010) αρχικά γίνεται η καταγραφή, στη συνέχεια η κωδικοποίηση και τέλος η ταξινόμηση του περιεχομένου σε θέματα. Από την ανάλυση προκύπτει η ανάγκη της εμβάθυνσης και κριτικής ανάλυσης με μεθοδολογικό εργαλείο την κριτική ανάλυση λόγου (Fairclough 1995) προκειμένου να διερευνηθούν οι βαθύτερες νοηματικές αναφορές της αξιολόγησης.

Συλλογή ερευνητικού υλικού

Τα πρακτικά των συνεδριάσεων αναζητήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα της Βουλής των Ελλήνων. Η αναζήτηση υλοποιήθηκε με λέξεις κλειδιά “αξιολόγηση” “εκπαιδευτικός” αυτούσια ή σε πτώση ή σύνθετη. Ο προσδιορισμός της χρονικής περιόδου “μεταμνημονιακή εποχή”, όπως ερευνάται στο πλαίσιο της συγκεκριμένη έρευνας, αφορούσε το διάστημα 01/10/2018-28/07/2021.

Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε και ανά έτος και ανά σύνοδο, λόγω της τεχνικής αδυναμίας αναζήτησης της περιόδου ως ενιαίας στην ιστοσελίδα. Τα αποτελέσματα εμφανίζονταν ανά Σύνοδο όπως παρατίθενται ακολούθως:

ΙΗ΄

Σύνοδος Α΄ (17/07/2019-02/10/2020)

Σύνολο συνεδριάσεων: 218 - Συνεδριάσεις με εμφάνιση του όρου: 119

Σύνοδος Β΄ (05/10/2020-28/07/2021)

Σύνολο συνεδριάσεων: 174 - Συνεδριάσεις με εμφάνιση του όρου: 90

ΙΖ΄

Σύνοδος Δ΄ (01/10/2018-11/06/2019)

Σύνολο συνεδριάσεων: 132 - Συνεδριάσεις με εμφάνιση του όρου: 75

ΠΙΝΑΚΑΣ 1		Σύνολο συνεδριάσεων	Συνεδριάσεις με εμφάνιση του όρου αξιολόγηση εκπαιδευτικού
	2018	49	28
2019	158	100	
2020	200	99	
2021	117	57	
ΣΥΝΟΛΟ	524	284	

Μελέτη περίπτωσης Πρακτικών της Βουλής

Η ανάλυση αρχικά έγινε με βάση την αναφορά της λέξης/του όρου. Έπειτα αναζητήθηκε η/ο ομιλήτρια/τής που προέβη στην αναφορά και σημειωνόταν το όνομα και το πολιτικό κόμμα στο οποίο ανήκε (κυβερνών ή αντιπολίτευσης). Την περίοδο 2018-2021 μεσολάβησαν οι εκλογές το 2019. Συγκεκριμένα, για την περίοδο 2018-2019 κυβερνώντα κόμματα ήταν οι : Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς και Ανεξάρτητοι Έλληνες-Εθνική Πατριωτική Δημοκρατική Συμμαχία (ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ) με την αντιπολίτευση να απαρτίζεται από τα κόμματα:

Νέα Δημοκρατία (ΝΔ)

Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή (ΧΑ)

Δημοκρατική Συμπράταξη (ΠΑΣΟΚ - ΔΗΜΑΡ)

Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ)

Το Ποτάμι (ΠΟΤΑΜΙ)

Ένωση Κεντρώων (ΕΚ)

Στο διάστημα 2019-2021, έπειτα από την εκλογική αναμέτρηση τον Ιούλιο του 2019, εκλέχθηκε κυβέρνηση η Νέα Δημοκρατία (ΝΔ) με αντιπολιτευόμενα κόμματα:

Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς (ΣΥΡΙΖΑ)

Κίνημα Αλλαγής (ΚΙΝΑΛ)

Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ)

Ελληνική Λύση - Κυριάκος Βελόπουλος (ΕΛ)

ΜΕΡΑ25

Ανάλυση ανά θεματική ενότητα

Κατά την ανάλυση των πρακτικών, διαμορφώθηκαν οι θεματικές βάσει της θεματολογίας του λόγου των ομιλητών/τριών. Οι θεματικές που προέκυψαν είναι δεκαοκτώ. Η θεματική σχετίζεται με το πλαίσιο που αφορά η εκφορά του λόγου του/ης ομιλητή/ήτριας και όχι στην άποψη που εκφέρει. Στην ίδια θεματική υπάρχουν αντιτιθέμενες απόψεις, αλλά ομαδοποιούνται με βάση το θέμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2	Θέμα	Θεματικές ενότητες	Αρχική κωδικοποίηση
	Εκπαίδευση	<ul style="list-style-type: none"> -εσωτερική αξιολόγηση -εξωτερική αξιολόγηση κατάρτιση/επιμόρφωση -οφέλη μάθησης -κριτήρια ποιότητας -ελεγκτικός μηχανισμός -επιθεωρητισμός 	<ul style="list-style-type: none"> -επιβράβευση -διαρκής βελτίωση παρεχόμενου έργου -ελεγκτικός μηχανισμός -εσωτερική/εξωτερική αξιολόγηση -διαδικασία, κριτήρια ποιότητας αξιολόγησης -αξιοκρατία -πρόοδος οφέλη μάθησης -υλοποίηση στα σχολεία -εγγύηση της παροχής έργου υψηλών προδιαγραφών από ανθρώπους καταρτισμένους -επιμόρφωση/κατάρτιση -ευελιξία προγράμματος -ψευδώνυμη αξιολόγηση -εξετάσεις -γραφειοκρατική -μοντέλο νεοεπιθεωρητισμού

Οικονομία	<ul style="list-style-type: none"> -ανταγωνισμός -αγορά -ιδιωτικές εταιρείες -κεφάλαιο -πόροι 	<ul style="list-style-type: none"> -κουπόνια στην εκπαίδευση -φθηνό σχολείο για το κράτος, ακριβό για την οικογένεια, ανταγωνιστικό για την αγορά -κανόνας Goodhart -κριτήριο να βρει χρηματοδότηση από την αγορά -σε ιδιωτικές εταιρείες η εξωτερική αξιολόγηση -σχολείο = σουπερμάρκετ -δικαιότερη κατανομή πόρων -διασφάλιση ποιότητας
Κοινωνικά δικαιώματα	<ul style="list-style-type: none"> -συνδικαλισμός -εργασιακές σχέσεις -απεργίες -μηχανισμοί χειραγώγησης -στέρηση εργασιακών δικαιωμάτων -απόλυση 	<ul style="list-style-type: none"> -συνδικαλιστικό κίνημα, -απεργίες ΟΛΜΕ -μηχανισμοί πίεσης, ελέγχου και χειραγώγησης -διάλυση εργασιακών σχέσεων -ανασφαλείς εκπαιδευτικούς και εργασιακές σχέσεις λάστιχο -εκχώρηση ελέγχου τήρησης εργασιακών σχέσεων στο υπουργείο Εργασίας, αντί του υπουργείου Παιδείας. -εργατικό δίκαιο -στέρηση εργασίας/απόλυση

Κριτική ανάλυση

Έπειτα από την ανάλυση και την παρουσίαση των θεματικών θα επιχειρηθεί η ανάλυση περιεχομένου σε παραγράφους από συγκεκριμένες θεματικές που εμφανίζουν μεγαλύτερη συχνότητα και έχουν ενδιαφέρον να αναλυθούν περαιτέρω και κριτικά λόγω των αντικρουόμενων απόψεων.

Εκπαίδευση

Ορισμένες αναφορές των βουλευτών για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού αφορούν την αποδοτικότητα και οριοθετούν την απόδοση των εκπαιδευτικών βάσει κριτηρίων, αναδεικνύοντας το αντίκτυπο που έχει η αξιολόγησή τους στο παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο και στην αναβάθμισή του. Κατ' αυτόν τον τρόπο θεωρούν ότι η επιμόρφωση και η κατάρτιση αποτελούν εγγύηση για την παροχή εκπαιδευτικού έργου υψηλών προδιαγραφών. Όσοι/ες ασπάζονται τη συγκεκριμένη άποψη θεωρούν απαραίτητη προϋπόθεση την εξωτερική αξιολόγηση, με αντικειμενικά κριτήρια που θα σχετίζονται με την επίδοση, με την προσπάθεια, με το μεράκι και με τη διάθεση που θα έχει ο/η εκπαιδευτικός κι οι υπόλοιποι παράγοντες της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Θεωρούν ότι τα στοιχεία μπορεί να είναι αξιόπιστα μόνον όταν βασίζονται σε δομημένα αριθμητικά μεγέθη και αποτελέσματα, δηλαδή όπως αυτά που παρουσιάζονται στο πρόγραμμα PISA.

Ωστόσο, δεν αναφέρουν το πώς θα διασφαλίζεται η αντικειμενικότητα των κριτηρίων. Ταυτόχρονα πρέπει να επισημανθεί ότι τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στην αξιολόγηση εκφέρονται σε ένα γενικό πλαίσιο χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές συνθήκες της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Απεναντίας, οι βουλευτές που εκφράζουν αντίθετη άποψη αναφέρουν ότι η εσωτερική-εξωτερική αξιολόγηση αποτελεί έναν ελεγκτικό μηχανισμό για την εκπαίδευση. Με τις συγκεκριμένες ενέργειες καλλιεργείται ο εκπαιδευτικός ελιτισμός και επικρατεί η ψευδώνυμη αριστεία. Αναφέρουν, επίσης, ότι είναι μια διαδικασία αντιδημοκρατική και νεοφιλελεύθερη, που δημιουργεί ένα πολύπλοκο γραφειοκρατικό σύστημα, οδηγώντας στην απαξίωση του ρόλου του εκπαιδευτικού. Κατά τα λεγόμενά τους, φαίνεται να αναβιώνει ο θεσμός του επιθεωρητή, «μιας προγραμματισμένης ιδεολογικής και πολιτικής επιθετικής επιχείρησης, που χαρακτήριζε την μεταπολεμική ελληνική κοινωνία» (Ανδρέου & Παπακωνσταντίνου 1994, 282).

Ενδεικτικά αποσπάσματα ομιλιών των πολιτικών:

«Ανά τετραετία ή ανά διετία οι εκπαιδευτικοί θα αξιολογούνται για το έργο τους, αλλά και για την υπηρεσιακή τους συνέπεια από τον διευθυντή, από τον συμβούλιο επιστημονικής ειδικότητας και τον σύμβουλο παιδαγωγικής ευθύνης» (Μητσοτάκης, ΝΔ)

«Αξιολόγηση με καθαρά βελτιωτικό χαρακτήρα, με έμφαση στην επιμόρφωση, ως απαραίτητο μέτρο για τη θέσπιση ενός μηχανισμού ανατροφοδότησης και διασφάλισης της διαρκούς βελτίωσης του εκπαιδευτικού συστήματος, της ποιότητας της εκπαίδευσης. Αν το αποτέλεσμα της αξιολόγησης είναι θετικό, τότε αποτελεί μοριοδοτούμενο κριτήριο για να γίνεις διευθυντής σχολείου, διευθυντής εκπαίδευσης, για να ανέλθεις στην ιεραρχία της εκπαίδευσης. Εάν το αποτέλεσμα αυτής της αξιολόγησης δεν είναι θετικό, τότε προβλέπεται επιμόρφωση» (Κεραμέως, ΝΔ)

«Να αρχίσει να δημιουργείται μια κουλτούρα αποτίμησης του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου στο σχολείο, όχι με όρους επίδειξης, αλλά με όρους ανάδειξης της δυναμικής των συλλογικοτήτων, των συλλόγων διδασκόντων, σε συνεργασία με τις εκπαιδευτικές δομές υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου, όχι την τιμωρητική ατομική αξιολόγηση, αλλά μια συλλογική κουλτούρα αποτίμησης. Γιατί το ζήτημα δεν είναι μόνο το αν θα αξιολογηθεί κάποιος, αλλά και πώς και ποιος θα τον αξιολογεί» (Τσίπρας, ΣΥΡΙΖΑ)

«Εννέα στους δέκα εκπαιδευτικοί αρνούνται –και σωστά– να συναινέσουν στο πραξικόπημα που θέλετε να κάνετε με τη λεγόμενη –ψευδώνυμη είναι– “αξιολόγηση” σήμερα στα σχολεία», «“ελεύθερη επιλογή” – σε κάθε σχολείο να ορίζει δικό του σύστημα αξιολόγησης, με δικά του κριτήρια και διαδικασίες» (Φίλης, ΣΥΡΙΖΑ)

«Αλήθεια, αυτό που λείπει από την εκπαιδευτική διαδικασία είναι ένας εκπαιδευτικός που θα συμπληρώνει συνεχώς κουτάκια και στεγνές φόρμες αξιολόγησης;» (Κουτσούμπας, ΚΚΕ)

«Θα υπάρχει διαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ως συνέχεια της αξιολόγησης. Πώς, με ποιες δομές; Δεν υπάρχουν. Έχουν καταργηθεί κι εσείς δεν τις επανασυστήνετε. Η επιμόρφωση που λέτε θα μείνει στα χαρτιά, είναι στα λόγια» (Γεννηματά, ΚΙΝΑΛ)

«Για ποια επιμόρφωση μιλάτε, αφού δεν επαναφέρετε τα περιφερειακά εκπαιδευτικά κέντρα και δεν προτείνετε ένα σταθερό σύστημα επιμόρφωσης ούτε ένα καθηκοντολόγιο για τα στελέχη, αλλά ούτε και ένα σύστημα αξιολόγησης των υπόλοιπων συντελεστών της εκπαίδευσης πέραν του ανθρώπινου δυναμικού» (Κεγκέρογλου, ΚΙΝΑΛ)

«Είναι αστείο να αυτοαξιολογείται μόνο του το εκπαιδευτικό προσωπικό»
(Ασημακοπούλου, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ)

«Είναι ένα ιεραρχικό αυταρχικό σύστημα μονόδρομης, κάθετης, από πάνω προς τα κάτω, αξιολόγησης με τον εκπαιδευτικό να αντιμετωπίζεται ως ένας απλός εφαρμοστής των όποιων διοικητικών εντολών. Αυτό δημιουργεί γραφειοκρατικές υπερδομές, μειώνει τη δημιουργικότητα και απαξιώνει τον ρόλο του εκπαιδευτικού»
(Λογιάδης, ΜΕΡΑ25)

Οικονομία

Ορισμένες αναφορές των βουλευτών για την αξιολόγηση αφορούν οικονομικά κριτήρια και χαρακτηριστικά οικονομικής πολιτικής. Αφ' ενός, συνδέεται η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού με την ψηφιοποίηση της αγοράς εργασίας και με την επιχειρηματικότητα, ως ένα απαραίτητο επαγγελματικό προσόν ενίσχυσης και βελτίωσης για την καλύτερη απορρόφηση και απόδοση στην αγορά εργασίας. Κατά τη δική τους κρίση, η βελτίωση του συστήματος αξιολόγησης θα επέλθει με την αλλαγή των λειτουργιών εποπτείας και την εισαγωγή διαφοροποιημένων μεθόδων αξιολόγησης που θα εφαρμοστούν. Ως εκ τούτου θα αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που υπάρχουν στην αξιολόγηση της ποιότητας διδασκαλίας των εκπαιδευτικών στο σχολείο και θα προωθηθεί η αυτοβελτίωση των εκπαιδευτικών και η ενδυνάμωσή τους.

Αφ' ετέρου, οι αναφορές ορισμένων βουλευτών σχετίζονται με την περαιτέρω δραματική μείωση δαπανών στην εκπαίδευση που θα επέλθει μέσω της επερχόμενης αξιολόγησης. Οι ίδιοι αναφέρουν ότι η διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης θα ανατεθεί σε ιδιωτικές εταιρείες και ο έλεγχος πλέον θα γίνεται από εξωτερικούς φορείς που δεν θα σχετίζονται με τη σχολική μονάδα.

Επίσης, σημαντική μνεία γίνεται για τη στρατηγική επιλογή σύμπλευσης με τις επιλογές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΟΣΑ για την εκπαίδευση. Η νέα πολιτική για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών φαίνεται να επηρεάζεται από τις στρατηγικές του ΟΟΣΑ με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης PISA και τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως προτάσσει και προωθεί ο ΟΟΣΑ μέσω της έρευνας TALIS, το σύστημα αξιολόγησης και ανατροφοδότησης έχει εξαιρετικά θετικό αντίκτυπο στους εκπαιδευτικούς και οι εκπαιδευτικοί έχουν θετική άποψη για τη διαδικασία και τη σύνδεσή της με την αγορά εργασίας και τη σταδιοδρομία τους (ΟΟΣΑ 2009).

Ο λόγος των ομιλητών από την εκάστοτε παράταξη διαφοροποιείται βάσει των ιδεολογικού προσανατολισμού και κατ' επέκταση των διαφορετικών προτάσεων και

αντιπροτάσεων που προτείνουν τόσο για την αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού όσο και του ίδιου του εκπαιδευτικού.

Ενδεικτικά αποσπάσματα ομιλιών των πολιτικών:

«Η σύνδεση με την ψηφιοποίηση της αγοράς εργασίας και με την επιχειρηματικότητα, ο διαρκής εκσυγχρονισμός των υποδομών, αλλά και της συνεχούς βελτίωσης και επιμόρφωσης του διδακτικού προσωπικού που χωρίς αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση δεν επιτυγχάνεται» (Λιβανός, ΝΔ)

«Σε αντίθεση με το σχολείο το οποίο θέλει η κ. Κεραμέως, που είναι ένα σχολείο φθηνό για το κράτος, ακριβό για την οικογένεια, τιμωρητικό για τον εκπαιδευτικό, εξοντωτικό για τα παιδιά και τελικά ανταγωνιστικό σχολείο της αγοράς, εμείς θέλουμε ένα σχολείο δημοκρατικό και όχι αυταρχικό, συνεργατικό και όχι ανταγωνιστικό, συμπεριληπτικό και όχι διαχωριστικό, σχολείο ποιότητας και ισότητας». «Σε συνδυασμό με το νέο πλαίσιο απολύσεων δημιουργείται μια εφιαλτική προοπτική όχι μόνο της απόλυσης, αλλά και της απόλυσης με τη ρετσινιά του ανεπαρκούς, στη βάση των κριτηρίων που θα καθοριστούν με ξεκάθαρα επιχειρηματικά κριτήρια, κέρδους δηλαδή» (Φίλης, ΣΥΡΙΖΑ)

«Όμως, όπως τη φέρνετε εσείς με την έννοια της υπό κατάσταση αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων από ένα μίγμα εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης, το οποίο φωνάζει από χιλιόμετρα μακριά ότι είστε έτοιμοι να δημιουργήσετε μία νέα αγορά. Μην εκπλαγείτε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αν σε λίγους μήνες ανατεθεί σε ιδιωτικές εταιρείες η εξωτερική αξιολόγηση του δημόσιου σχολείου» (Τζάκρη, ΣΥΡΙΖΑ)

«Μέριμνα για σχολεία υποβαθμισμένων περιοχών, δικαιότερη κατανομή πόρων» (Γεννηματά, ΚΙΝΑΛ)

«Συμφωνούν δηλαδή η αξιολόγηση να αποτελεί εκείνο το βασικό εργαλείο για ένα σχολείο αποκεντρωμένο, διαφοροποιημένο και άρα κατηγοριοποιημένο, πρόθυμο στις επιθυμίες της αγοράς και ευαίσθητο, με ανοιχτές τις πόρτες του να σουλατσάρει η παιδαγωγική των επιχειρήσεων, με την ανάλογη ασφαλώς ευελιξία μιας επιχείρησης ως προς το προσωπικό της, εξ ου και οι δεκάδες χιλιάδες των αναπληρωτών. Κοντολογίς, για να μην πολυλογούμε, το σχολείο της αγοράς», «Η αξιολόγηση της επαγγελματικής επάρκειας, που θα πει η αξιολόγηση της επιστημονικής συγκρότησης ενός εκπαιδευτικού, αυτή η αξιολόγηση εδώ θα γίνεται με κριτήρια επιχειρηματικά και οικονομικά;», «ΟΟΣΑ, παιδαγωγική των επιχειρήσεων» (Δελής, ΚΚΕ)

«Ποια θα είναι τα κριτήρια για την αξιολόγηση; Θα είναι κριτήριο να βρει χρηματοδότηση από την αγορά; Ναι, θα είναι. Τέτοια κριτήρια βάζετε. Ανοιχτά στην

επιχείρηση, αποκεντρωμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα, έρμαιο δηλαδή της όρεξης των επιχειρήσεων, οι οποίοι θα κατευθύνουν και θα διασπάρουν τον ενιαίο χαρακτήρα της παιδείας [...] δημιουργεί ή όχι σχολεία διαφορετικών ταχυτήτων η αξιολόγηση;» (Παφίλης, ΚΚΕ)

«Το νομοσχέδιο αποτελεί μία ακόμη εντολή της τρόικας, όπως αναφέρεται στη δέκατη αξιολόγηση και στη σελίδα 59, η οποία καθυστέρησε κάπως να ψηφιστεί αφού προβλεπόταν έως τον Μάιο του 2021» (Βιλλιάρδος, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ)

«Στην αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου δεν μπορεί να μην συνυπολογίζονται και οι παράγοντες ευθύνες της πολιτείας, λόγου χάριν η υποχρηματοδότηση της παιδείας, η υποστελέχωση των σχολικών μονάδων, οι ελλειπείς υποδομές και οι εγγενείς και παρατεινόμενες αδυναμίες του συστήματος» (Σακοράφα, ΜΕΡΑ25)

Κοινωνικά δικαιώματα

Στο λόγο των βουλευτών αποτυπώνεται το δίπολο που εμφανίζεται και στα προηγούμενα θέματα. Από τη μία πλευρά προτάσσονται τα κοινωνικά δικαιώματα των εκπαιδευτικών και η αναγκαία συνδικαλιστική τους δράση, ώστε να προασπίσουν και να διασφαλίσουν τα επαγγελματικά τους δικαιώματα οι εκπαιδευτικοί. Από τους/ις βουλευτές που υποστηρίζουν αυτήν την άποψη υπάρχει σθεναρή υπεράσπιση στις κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών και στις απεργίες, υποστηρίζοντας τους αγώνες τους. Οι υποστηρικτές των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εκπαιδευτικών ισχυρίζονται ότι οι συλλογικές διαπραγματεύσεις καταλήγουν σε συμφωνίες που παράγονται από δίκαιες διαπραγματεύσεις που προστατεύουν τους εκπαιδευτικούς από άδικη μεταχείριση.

Το κύμα αυτών των μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στη μείωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων για τους εκπαιδευτικούς αντανακλά την ευρύτερη πολιτική πίεση που αντιμετωπίζουν σήμερα τα συνδικάτα των εκπαιδευτικών (Superfine & Gottlieb 2014).

Αντιθέτως, από την άλλη πλευρά οι επικριτές βουλευτές στοχοποιούν τους/ις εκπαιδευτικούς που αντιδρούν, υποτιμώντας την όποια αντίδραση και αντίσταση στο νομοσχέδιο για την αξιολόγηση του/ης εκπαιδευτικού, αναφέροντας υποτιμητικά σχόλια συλλήβδην για όλους και όλες τους/ις εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν στην προάσπιση των δικαιωμάτων τους και τους συνδικαλιστικούς φορείς, ως όργανα που αποτρέπουν οποιαδήποτε μορφή εξέλιξης στη σχολική μονάδα. Οι επικριτές υποστηρίζουν ότι τα συνδικάτα των εκπαιδευτικών βλάπτουν την εκπαίδευση εν γένει περιορίζοντας τη διοικητική εξουσία, εμποδίζοντας τα ανώτερα στελέχη να δημιουργήσουν ευέλικτες εργασιακές συνθήκες, προστατεύοντας τους

αναποτελεσματικούς εκπαιδευτικούς, αποτυγχάνοντας να επιβραβεύσουν την αποτελεσματική διδασκαλία και δημιουργώντας τεράστια αναποτελεσματικότητα στη σχολική μονάδα. Μάλιστα, ορισμένοι/ες προτείνουν ως τιμωρία για τις απεργιακές κινητοποιήσεις και την άρνηση της εφαρμογής του νόμου την απόλυση των εκπαιδευτικών, αναφέροντας ως αποτελεσματικά παραδείγματα τις απολύσεις των μη «αποδοτικών» υπαλλήλων στον ιδιωτικό τομέα .

Ενδεικτικά αποσπάσματα ομιλιών των πολιτικών:

«Όταν ακούω, λοιπόν, να αναπτύσσεται ένας επικριτικός διάλογος γύρω από το ζήτημα της αξιολόγησης εκπλήσσομαι, ειδικά όταν αυτές οι ενστάσεις κατατίθενται από ορισμένους -ευτυχώς-συνδικαλιστικούς φορείς της εκπαίδευσης. Με την τακτική τους αυτή, ξέρετε, τεκμηριώνουν τις υποψίες όλων μας, σε σχέση με τα πραγματικά αίτια της κρίσης που διέρχεται το συνδικαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα του 2020» (Χειμαράς, ΝΔ)

«Αξιολόγηση: απαγορευμένη λέξη μόνο για τους συνδικαλιστές και τους εμμονικούς και ιδεολογόπληκτους. Η ΟΛΜΕ αρνείται τα πάντα. Δεν έκανε καμμία, μα καμμία πρόταση. Η ΟΛΜΕ είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Η ΟΛΜΕ κάνει απεργίες, καλή ώρα σήμερα [...] να μας πει αν όλοι αυτοί που θησαυρίζουν και απομυζούν τα λαϊκά στρώματα, με τα ιδιωτικά φροντιστήρια κατ' οίκον και τα χρηματιστήρια γενικότερα είναι εξωγήινοι ή μήπως είναι μεγάλο κομμάτι που μαύρα και παράνομα το πρωί διδάσκουν σε δημόσιο σχολείο και το βράδυ κάνουν αυτό που προανέφερα» (Πιπιλή, ΝΔ)

«Αυτοί που φοβούνται είναι αυτοί που φοβούνται για τη θέση τους. Είναι αυτοί που έχουν άλλου είδους κριτήρια, κυρίως συνδικαλιστικά και πολιτικά» (Μαντάς, ΝΔ)

«Αυτοί είναι που διδάσκουν τα παιδιά μας; Και εξίσου ευλόγως σκέφτεται στη συνέχεια, "τώρα καταλαβαίνω γιατί αντιδρούν σε κάθε μορφή αξιολόγησής τους"» (Κεδίκογλου, ΝΔ)

«Υπάρχει κάποιος εργαζόμενος οπουδήποτε, που να μην αξιολογείται; Εγώ είμαι τριάντα πέντε στα τριάντα έξι δημοσιογράφος. Αξιολογούμε συνέχεια και έχω χάσει και δουλειές και έχω απολυθεί από δουλειές, γιατί η αξιολόγηση από τα μηχανάκια της AGB τότε δεν ήταν πολύ καλή κι έχω πεταχτεί από τη δουλειά, όπως και πάρα πολλοί άλλοι εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα» (Λοβέρδος, ΝΔ)

«Μετά το τέλος της δημόσιας διαβούλευσης προσυθέσατε άρθρα στο νομοσχέδιο, που προβλέπουν πειθαρχικά μέτρα, περικοπές μισθών και μη μισθολογική εξέλιξη. Βεβαίως, δεν φέρνετε κάτι νέο. Είναι μια εκλεπτυσμένη εκδοχή του νόμου Αρβανιτόπουλου-Μητσοτάκη που το 2013 έθεσε στη διαθεσιμότητα-απόλυση δύο

χιλιάδες πεντακόσιους εκπαιδευτικούς της επαγγελματικής εκπαίδευσης», «Μηχανισμοί πίεσης, ελέγχου και χειραγώγησης» (Τζούφη, ΣΥΡΙΖΑ)

«Διάλυση εργασιακών σχέσεων» (Ελευθεριάδου, ΣΥΡΙΖΑ)

«Καταντήσαμε να απειλείτε με παρακράτηση μισθού τους εκπαιδευτικούς. Λογικό να φοβάστε, αφού οι εκπαιδευτικοί απέρριψαν μαζικά τα αντιπαιδαγωγικά κριτήρια της αξιολόγησης-μαϊμού των σχολείων» (Κουτσούμπας, ΚΚΕ)

«Αξιολόγηση κάτω από αυτές τις συνθήκες; Για τους καθηγητές θα την κάνετε μόνο για τους νεοδιόριστους. Τους άλλους θα τους αφήσετε πιο πίσω, για να τα έχετε καλά μαζί τους, για να μην αντιδράσουν» (Κανέλλη, ΚΚΕ)

«Η πρόβλεψη στο άρθρο 56 για ποινές και για αποκλεισμό οκτώ ετών από τις θέσεις στελεχών για τους εκπαιδευτικούς που δεν θα συμμετάσχουν στην αξιολόγηση είναι εξοντωτική και ανεξήγητα τιμωρητική, είναι δυσανάλογη με την ίδια την έννοια της αξιολόγησης» (Κωνσταντόπουλος, ΚΙΝΑΛ)

«Η μη συμμετοχή στις διαδικασίες αξιολόγησης αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα που επισύρει και συγκεκριμένες ποινές, όπως: στέρηση μισθού ή αναστολή της μισθολογικής εξέλιξης, αποκλεισμός από την επιλογή στελεχών για τα επόμενα οκτώ χρόνια και φυσικά η στέρηση του δικαιώματος νομιμοποίησης για τους δοκίμους» (Σακοράφα, ΜΕΡΑ25)

Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τον Τσουκαλά: «Ο πολιτικός λόγος δεν μπορεί παρά να εκφέρεται στο όνομα του συνόλου, να αναφέρεται στο γενικό συμφέρον, να παραπέμπει στην ιδέα του λαού» (Πετρονώτη 2011, 14).

Οι πολιτικοί αφουγκράζονται τα προβλήματα του λαού και οργανώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να τα αντιμετωπίσουν. Οι βουλευτές μέσω του πολιτικού τους λόγου στο Κοινοβούλιο θέτουν τις ερωτήσεις προς διαβούλευση και προτείνουν πιθανές λύσεις με σκοπό ο/η εκάστοτε υπουργός να διερευνήσει τα προβλήματα και να αναζητήσει τις προσφορότερες λύσεις (Μπελίτσης 2015,126). Οι λύσεις που θα προτείνει θα πρέπει να είναι οι ορθότερες και προσφορότερες για τον λαό. Εκεί ακριβώς εντοπίζεται και η ειδοποιός διαφορά των πολιτικών ιδεολογιών των βουλευτών των πολιτικών κομμάτων. Η ορθότητα των αποφάσεων αποτελεί ζήτημα προς αντιπαράθεση στο Κοινοβούλιο. Η διαφορετική αντίληψη της πραγματικότητας και των ζητημάτων προς επίλυση οδηγούν σε διαφορετικές προτάσεις-λύσεις. Η διαφορετική ανάγνωση της αξιολόγησης συνδέεται τόσο σε πραγματιστικό όσο και σε

συμβολικό πλαίσιο. Οι συνέπειες της αξιολόγησης από την Τρόικα (περικοπές μισθών δασκάλων, συγχώνευση τμημάτων κ.ά.) και οι αιτίες (λανθασμένες πολιτικές επιλογές κ.ά.) είναι φανερές και έχουν δυναμική σχέση.

Η συχνή αναφορά της «αξιολόγησης» στις θεματικές ενότητες θα μπορούσε να συνδεθεί με τη μεταμνημονιακή περίοδο, η οποία τυπικά είναι μια περίοδος που δεν υφίσταται μνημονιακή δέσμευση, ωστόσο υπάρχει εποπτεία και αξιολόγηση από τους θεσμούς. Μια ανάγνωση στον λόγο των πολιτικών είναι και η σύνδεση της αξιολόγησης του έργου του εκπαιδευτικού που ουσιαστικά αντικατοπτρίζει την αξιολόγηση εν γένει.

Οι βουλευτές της αντιπολίτευσης υιοθετούν επιχειρήματα κατηγορώντας τα εκάστοτε πολιτικά κόμματα που κυβέρνησαν τα προηγούμενα χρόνια και με τις συγκεκριμένες πολιτικές τους αποφάσεις οδήγησαν την εκπαίδευση στην τωρινή κατάσταση. Αντίθετα, τα μέλη της κυβέρνησης κατηγορούν τους προηγούμενους κυβερνώντες, αντιπαραβάλλοντας τις αποφάσεις τους ως ύστατη και προσφορότερη λύση για το καλό όλων.

Σύμφωνα με τον Edelman (1991, 191), «*Η πολιτική γλώσσα δεν σηματοδοτεί κάποια αλλαγή στον τρόπο ζωής των ανθρώπων, έχει όμως μεγάλη σχέση με την νομιμοποίηση των καθεστώτων και την αποδοχή ενεργειών στις οποίες οι καθημερινοί άνθρωποι δεν έχουν καμία ανάμειξη*». Παρατηρείται, επίσης, ότι επαναλαμβάνονται αυτολεξεί οι τοποθετήσεις ορισμένων πολιτικών σε διαφορετικές συνεδριάσεις και αυτό επισημαίνεται και από τον γραμματέα του κόμματος ΜΕΡΑ25 Γ. Βαρουφάκη: «*Ομιλίες καρμπόν, από το ίδιο τετράδιο αντιγράφετε*». Η επανάληψη ως ρητορικό εργαλείο είναι ένα χαρακτηριστικό του λειτουργισμού (Gounari 2021, 48). Σύμφωνα με τον Όργουελ (2016) «*Ο κομματικός αξιωματούχος που επαναλαμβάνει αδιάκοπα τις ίδιες και τις ίδιες λέξεις δεν απέχει πολύ από μια καλά ρυθμισμένη μηχανή. Μπορεί η φωνή να βγαίνει από τον λάρυγγά του, αλλά το μυαλό του παραμένει ουσιαστικά αμέτοχο, καθώς ακόμα και τις λέξεις που χρησιμοποιεί δεν τις έχει επιλέξει ο ίδιος*».

Η διαφοροποίηση στις αναφορές από τους βουλευτές του εκάστοτε κόμματος αναδεικνύει και τη διαφοροποίηση στο ιδεολογικό υπόβαθρο.⁴ Από τα αποτελέσματα διαφαίνεται ότι ο πολιτικός λόγος διαφέρει, είτε από πολιτικό κόμμα σε πολιτικό κόμμα, είτε και από βουλευτές ίδιου κόμματος, διότι χρησιμοποιείται διαφορετικός κώδικας ιδεολογίας (Πλειός 2010, 47). Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε τη

⁴ Σύμφωνα με τον McLaren (Γούναρη & Γρόλλιος 2010, 307) η ιδεολογία διαπερνά το σύνολο της κοινωνικής ζωής και δεν αναφέρεται απλώς σε πολιτικές ιδεολογίες, αλλά στην παραγωγή έννοιας και νοήματος.

συχνότητα εμφάνισης του όρου «αξιολόγηση» και το συσχετισμό με την οικονομία και τα κοινωνικά δικαιώματα από τους ομιλητές και τις ομιλήτριες όλων των κομμάτων.

Αναμφισβήτητα, η συσχέτιση των δύο όρων αφορά σε διαρθρωτικές αλλαγές στο οικονομικό και διοικητικό πλαίσιο της εργασίας των εκπαιδευτικών. Αφ' ενός, ο φόρτος εργασίας των εκπαιδευτικών με επιπλέον διοικητικές υποχρεώσεις είναι μεγάλος, αλλά και η κατάρτιση των μη «αποδοτικών» εκπαιδευτικών σε χρόνο πλέον του εκπαιδευτικού ωραρίου εγκαθιστά ένα ωράριο εξαντλητικό. Αφ' ετέρου, δεν υπάρχει πρόβλεψη για την ενίσχυση του γλίσχρου μισθού, που ήδη είναι περικομμένος λόγω των μνημονιακών απαιτήσεων. Αυτές οι δύο διαστάσεις συνομολογούν τη σύνδεση της οικονομίας με τα κοινωνικά δικαιώματα. Επίσης, είναι φανερό ότι, μέσω του πλέγματος των αξιολογικών διαδικασιών, επιδιώκεται οι εκπαιδευτικοί να εξοικειωθούν, αν όχι να εξαναγκαστούν, να ενδώσουν και να εργάζονται σε ένα άκρως ταξικό «σχολείο της αγοράς» που προωθείται βίαια, με την προοπτική αυτό να γίνει σύντομα ένα ταξικό «ψηφιακό σχολείο της αγοράς» (Μαυρογιώργος 2021).

Παρότι σε ένα πρώτο επίπεδο οι θεματικές που αναδύθηκαν (οικονομία, κοινωνικά δικαιώματα) δεν συνάδουν με την αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού, εντούτοις συνδέονται με ισχυρό δεσμό και αναδεικνύουν το ζήτημα της αξιολόγησης με όρους αντλούμενους από την οικονομική επιστήμη.

Αφ' ενός, η αξιολόγηση συνδέεται με την απόδοση και την αποδοτικότητα του δασκάλου και χαρακτηρίζεται από αυτό, έχοντας αντίκτυπο στην περαιτέρω επιμόρφωσή του. Ως εκ τούτου ο εκπαιδευτικός θα υποχρεωθεί σε περισσότερες ώρες εργασίας μέσω της επιμόρφωσης και αυτό θα έχει οικονομικό αντίκτυπο, διότι θα απασχολείται περισσότερο με τις ίδιες οικονομικές απολαβές. Με αυτήν την προοπτική χαρακτηρίζεται η αξιολόγηση ως τιμωρητική.

Ταυτόχρονα, τονίζεται και αναδεικνύεται η πολιτική ιδιωτικοποιήσεων μέσω της συρρίκνωσης του δημόσιου χαρακτήρα του σχολείου και της δωρεάν παρεχόμενης εκπαίδευσης, και της εφαρμογής της διαδικασίας της αξιολόγησης, που θα υλοποιηθεί από ιδιωτικές εταιρείες. Αφ' ετέρου, η αντίθετη άποψη περιορίζεται στην αναφορά ότι η αξιολόγηση θα βελτιώσει το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο και θα διασφαλίσει την ποιότητα, που οφείλει να ακολουθεί τους κανόνες της αγοράς.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του έργου των εκπαιδευτικών συνδέονται με ανταμοιβές ή κυρώσεις που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν βαθιά τη ζωή των εκπαιδευτικών και των μαθητών/ητριών, θετικά για τις υψηλές και αρνητικά για τις χαμηλές αξιολογήσεις. Οι εκπαιδευτικοί δρουν και σκέφτονται για τον εαυτό τους με βάση την κατηγορία που έχει αξιολογηθεί και ταξινομηθεί, νιώθουν υπερηφάνεια, ντροπή, φθόνο, ενοχή (Αυ 2021, 162).

Με βάση το νομοσχέδιο, το αποτέλεσμα της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού θα αποτελέσει το προσόν για τη διεκδίκηση ανώτερης θέσης. Σε περίπτωση θετικής αξιολόγησης προβλέπεται επιβράβευση των εκπαιδευτικών που μπορούν να μετεξελιχθούν σε στελέχη της εκπαίδευσης.

Όσοι/ες εκπαιδευτικοί έχουν άριστη επίδοση θα μπορούν να ανελιχθούν στις βαθμίδες εξουσίας αυξάνοντας την «τιμή» τους στην εκπαιδευτική εργασιακή αγορά, ενώ όσοι/ες κριθούν αναποτελεσματικοί θα προορίζονται για επιμόρφωση και «εργασίες χαμηλότερου επιπέδου» (Larayese 2007, ό.α. στο Au 2021, 91). Η αξιολόγηση χρησιμοποιείται ως εργαλείο στιγματισμού του/ης εκπαιδευτικού. Σύμφωνα με το νομοσχέδιο, θα επιμορφώνονται αποκλειστικά οι εκπαιδευτικοί που αξιολογούνται αρνητικά και μόνο αυτοί/ές.

Αυτές οι ανεπάρκειες γίνονται ορατές, ατομικές και εύκολα μετρήσιμες και στιγματισμένες σε ένα ιεραρχικό μοντέλο εξουσίας (Lipman 2004, ό.α. στο Au 2021, 94). Ουσιαστικά, προβλέπεται ένας ασφυκτικότατος ατομικός έλεγχος από έναν πολύπλοκο ιεραρχικό διοικητικό μηχανισμό της εκπαίδευσης, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται η συμπλήρωση στοιχείων σε ηλεκτρονικές φόρμες και πλατφόρμες. Η διοικητική πυραμίδα θα αποτελέσει ένα συστημικό πλαίσιο, στο οποίο ο ένας θα αξιολογεί τον άλλο και όλοι μαζί τον εκπαιδευτικό.

Σε αυτό το συμπεριφοριστικό μοντέλο ο/η εκπαιδευτικός αντιμετωπίζεται ως δημόσιος υπάλληλος που αξιολογείται ανάλογα με την αποδοτικότητα και όχι ως δημιουργικός και επινοητικός στοχαστής που δημιουργεί τις συνθήκες για την κριτική ανάλυση των συνθηκών που συγκροτούν τη σχολική ζωή (Γούναρη & Γρόλλιος 2010, 166). Κατ' αυτόν τον τρόπο αποδεικνύεται η επιτελεστικότητα της διδασκαλίας στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής (Au 2021, 164)

Η ποσοτικοποίηση, λοιπόν, βρίσκεται στον πυρήνα των μετρήσεων μετατρέποντας πραγματικούς ανθρώπους σε πραγματικές κοινωνικές καταστάσεις σε εύκολα μετρήσιμους και συγκρίσιμους αριθμούς και κατηγορίες. Τα αριθμητικά αποτελέσματα μπορούν να συγκριθούν, να αναλυθούν στατιστικά και να χειραγωγηθούν ποικιλότροπα (De Lisovoy & McLaren 2003, ό.α. στο Au 2021, 88). Ουσιαστικά είναι μια διαδικασία κατηγοριοποίησης, διαλογής και κατάταξης των εκπαιδευτικών με βάση την αποτελεσματικότητά τους.

Ένα ακόμη σοβαρό σημείο στις ομιλίες ορισμένων πολιτικών είναι η σύγκριση των Ελλήνων/ίδων εκπαιδευτικών με εκπαιδευτικούς άλλων χωρών, αλλά και η σύγκριση της χώρας με άλλες χώρες μέσω των δεικτών PISA του ΟΟΣΑ. Με «αντικειμενικά» κριτήρια η διαδικασία της αξιολόγησης κατατάσσει τους εκπαιδευτικούς σε

“αποδοτικούς” και μη. Μια διαδικασία «αντικειμενοποίησης» και απογύμνωσης εν τέλει του έργου του εκπαιδευτικού από την πραγματική του λειτουργία.

Παρατηρείται λοιπόν μια συντεταγμένη εκπαιδευτική πολιτική από το κυβερνών κόμμα, που απορρέει από το όραμα της «κοινωνικής αποτελεσματικότητας» στην εκπαίδευση του Bobbitt. Το συγκεκριμένο αναχρονιστικό πλαίσιο εφαρμόζεται ακριβώς για να αποσπάσει τους/ις εκπαιδευτικούς από το κριτικό πλαίσιο, εξαναγκάζοντάς τους σε μια τεχνοκρατική λογική. Οι διδασκόμενοι/ες, ως προϊόντα, σε ένα πλαίσιο εμπορευματοποίησης για τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την παρακολούθηση, την επιτήρηση και σε τελική ανάλυση την πειθάρχηση των συστημάτων παραγωγής. Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί αντιστέκονται, απεργώνοντας και δημιουργώντας ρωγμές, που αποσταθεροποιούν τις βουλμικές τάσεις που δομούνται στις λογικές του καπιταλιστικού μοντέλου παραγωγής. Υπάρχει χώρος για αντίσταση ακόμη και μέσα στα όρια που έχει ορίσει η εξουσία (Au 2021, 62-181).

Σύμφωνα με τον Gramsci (1971), ο τρόπος που οι κυρίαρχες ομάδες διατηρούν την ηγεμονική εξουσία είναι η επιβολή της δικής τους άποψης περί τι είναι κοινή λογική. Στους ομιλητές/ήτριες της ΝΔ κυριαρχεί στο λόγο τους, ότι η αξιολόγηση με τα δικά τους κριτήρια είναι η κοινή λογική και προτάσσουν ότι είναι παράλογο να μην υπάρχει η αξιολόγηση. Δεν οριοθετούν την αξιολόγηση, αλλά αναφέρονται γενικά και αόριστα σε αυτήν.

Όσοι/ες βρίσκονται σε θέσεις εξουσίας καθιστούν σαφή την εξουσία τους μέσω της γλωσσικής πολιτικής και των δομών που όχι μόνο ρυθμίζουν ό,τι θεωρούμε φυσιολογικό ή αναγκαίο στην εκπαίδευση αλλά και ό,τι θεωρούμε εφικτό στην εκπαίδευση. Ο λόγος ακόμη και από τους κριτικούς περί αξιολόγησης του έργου των εκπαιδευτικών πλασιώνεται με τη λογική της καπιταλιστικής παραγωγής ως τον μόνο αποδεκτό και λογικό λόγο ακόμη και στο χώρο του πολιτικού κόμματος που υποτίθεται ότι εναντιώνεται στην πολιτική του κυβερνώντος κόμματος. Σε ένα γραφειοκρατικό πλαίσιο, αναμένεται η συμμόρφωση των εκπαιδευτικών με βάση τα κριτήρια που έχουν τεθεί από τους ανώτερους και η λογοδοσία σε αυτούς. Με αυτόν τον τρόπο αποτελεί ένα εργαλείο ρυθμιστικής εξουσίας για να ελέγχουν τι συμβαίνει στο επίπεδο σχολικής τάξης (Au 2021, 125-199).

Η αξιολόγηση αποτυπώνεται ως ένα πρόβλημα σχέσεων ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και την ιεραρχία, αλλά όχι ως ένα πρόβλημα σχέσεων που θα δημιουργηθεί μεταξύ των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών (Γρόλλιος κ.ά. 2002). Πώς εκπαιδευτικός, που έχει χαρακτηριστεί ανεπαρκής, θα μπορέσει να επιστρέψει στην τάξη και να αντικρύσει τους μαθητές και τις μαθήτριές του; Οι μαθητές/ήτριες πώς θα τον/ην υποδεχτούν; Αυτά τα ζητήματα είναι κρίσιμα και σαφώς χρειάζεται

εκτενής συζήτηση και έρευνα. Ωστόσο, θα το έπραττε ένα κόμμα προσηλωμένο σε μεθόδους και τακτικές υιοθετημένες και αναδυόμενες από τους νόμους της αγοράς; Όταν το μοντέλο που προτείνει είναι αυτό που δίνει έμφαση στο αποτέλεσμα, στηρίζεται στην εξουσία και στον έλεγχο, θεωρεί την εκπαίδευση προϊόν και υιοθετεί κυρίως τη φιλοσοφία της ποσοτικής αξιολόγησης;

Σύμφωνα με τους Γρόλλιο και Λιάμπα (2021, 26), «*Η έκταση, το βάθος και η ταχύτητα επιβολής των νομοθετικών ρυθμίσεων οι οποίες προωθούν τη νεοφιλελεύθερη-νεοσυντηρητική αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης δεν μπορούν να ερμηνευθούν αποκλειστικά στη βάση της αντίστοιχης ιδεολογικής και πολιτικής φυσιογνωμίας της ΝΔ, η οποία είναι πολιτικό κόμμα που εξυπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης αστικής τάξης και συνεπώς προωθεί τη νεοφιλελεύθερη-νεοσυντηρητική αναδιάρθρωση. Η νεοφιλελεύθερη - νεοσυντηρητική κοινωνικοπολιτική αναδιάρθρωση είναι, πρωταρχικά, μια διεθνής επίθεση των δυνάμεων του κεφαλαίου εναντίον των δυνάμεων της εργασίας με βασικό χαρακτηριστικό της στοιχείο τη μείωση του κοινωνικού χαρακτήρα του κράτους και την ενίσχυση του κατασταλτικού του ρόλου*».

Με όρους όπως τους ορίζει ο Bernstein, ο έλεγχος αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο η εξουσία γίνεται λειτουργική, πραγματώνεται, εφαρμόζεται και μεταδίδεται και η ταξινόμηση αποτελεί την μετάφραση της εξουσίας στο επίπεδο του ατόμου. Το εννοιολογικό πλαίσιο του Bernstein μας δίνει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε καλύτερα πώς εκδηλώνεται η εξουσία του μακροεπιπέδου στον έλεγχο σε ατομικό επίπεδο (Au 2021, 196).

Συνοψίζοντας, οι πολιτικές θέσεις των βουλευτών αναδεικνύουν το ιδεολογικό πλαίσιο το οποίο ο/η εκάστοτε βουλευτής πρεσβεύει. Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της παιδαγωγικής διαδικασίας και επηρεάζει όχι μόνο το παραχθέν παιδαγωγικό έργο, αλλά κυρίως αυτούς και αυτές που μετουσιώνουν την αποστειρωμένη εκπαιδευτική πράξη σε παιδαγωγική. Ταυτόχρονα, η ίδια παιδαγωγική πράξη επηρεάζεται από διάφορες μεταβλητές και παραμέτρους των εκάστοτε πολιτικών αποφάσεων, των οποίων η λογική τις περισσότερες φορές λαμβάνει υπόψη μόνο τεχνοκρατικά στοιχεία και όχι τον ανθρώπινο παράγοντα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Βουγιούκας, Κ. (2003), «Προφίλ, απόψεις και σχολική πρακτική των εκπαιδευτικών», *Το Σχολείο και το Σπίτι* 8: 463-467, και 9: 525-530.

Γούναρη, Π., Γρόλλιος, Γ. (επιμ.) (2010), *Κριτική Παιδαγωγική*. Αθήνα: Gutenberg.

Γρόλλιος, Γ., Λιάμπας, Τ. (2021), «Η σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική της Νέας Δημοκρατίας», *Κριτική Εκπαίδευση* 2, <http://epub.lib.uoa.gr/index.php/kritekr/article/view/2304/1979>.

Γρόλλιος, Γ., Λιάμπας, Τ., Τζήκας, Χ. (2002), «Ορισμένα ζητήματα σχετικά με την ιστορία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού», στο Κάτσικας, Χ., Καββαδίας, Γ. (επιμ.), *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: ποιος, ποιον και γιατί*. Αθήνα: Σαββάλας, 113-135.

Δημητρόπουλος, Ε. (1999), *Εκπαιδευτική αξιολόγηση: Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτικού έργου*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Πάυλος Θωμόγλου, Π. (2018), «Ανασχεδιασμός της αναπτυξιακής πολιτικής στη μεταμνημονιακή εποχή», <https://m.naftemporiki.gr/story/1324283/anaxediasmos-tis-anaptuxiakis-politikis-sti-metamnioniaki-epoxi> (ημ. πρόσβασης 23/10/2021).

Κασσωτάκης, Μ. (2003), «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών», *Λέσχη των Εκπαιδευτικών* 30: 3-7.

Κατσαρού, Ε., Δεδούλη, Μ. (2008), *Επιμόρφωση και Αξιολόγηση στο χώρο της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Χρήστος Κάτσικας, Χ. (2019), «Ο επιθεωρητισμός... με νέα φορεσιά», <https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/179697-o-epitheoritismos-me-nea-foresia> (ημ. πρόσβασης 10/06/2022).

Απόστολος Λακασάς, Α. (2021), «Πολιτική μάχη για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών», <https://www.kathimerini.gr/society/561412888/politiki-machi-gia-tinaxiologisi-ton-ekpaideytikon/> (ημ. πρόσβασης 10/06/2022).

Γιώργος Μαυρογιώργος, Γ. (2021), «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού – διαπραγμάτευση προσεταιρισμού», <https://paratiritirio.edu.gr/mayrogiorgos-axiologisi-ekpaide/> (ημ. πρόσβασης 10/04/2022).

Μπελίτσος, Δ. (2015), *Ο δημόσιος λόγος για το έγκλημα στην Ελλάδα την περίοδο της οικονομικής κρίσης: η περίπτωση των πρακτικών της Βουλής των Ελλήνων*. Μεταπτυχιακή διατριβή. Αθήνα: Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Ντολιοπούλου, Ε., Γουργιώτου, Ε. (2008), *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση με έμφαση στην προσχολική*. Αθήνα: Gutenberg.

Όργουελ, Τ. (2016), *Για τον εθνικισμό και άλλα δοκίμια*. Αθήνα: Πατάκης.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2009), *Πρόταση για το σχεδιασμό και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου*. Αθήνα.

Πετρονάη Μ. (2011), «Για την κρίση. Συνέντευξη του Κωνσταντίνου Τσουκαλά στην Μαρίνα Πετρονάη», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 134: 13-36, <https://doi.org/10.12681/grsr.28>

Πλειός, Γ. (2001), *Ο λόγος της εικόνας. Ιδεολογία και πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήση.

Χαραλάμπος, Δ., Γκανάκας, Ι. (2006), «Το ζήτημα της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου στη μεταπολιτευτική Ελλάδα: επίσημες πολιτικές και συνδικαλιστικές αντιστάσεις», *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση* 7: 13-41.

Ανδρέου, Α., Παπακωνσταντίνου, Γ. (1994), *Εξουσία και οργάνωση – διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος*. Αθήνα: Νέα Σύνορα-Α.Α. Λιβάνη.

Au, W. (2021), *Άνισες βάσει σχεδίου*. (εισαγωγή-επιμέλεια Π. Γούναρη, Γ. Γρόλλιος, μτφρ. Μ. Γρόλλιου). Αθήνα: Gutenberg.

Fairclough, N. (1995), *Critical Discourse Analysis*. London and New York: Longman.

Gounari, P. (2021), *From Twitter to Capitol Hill: Far-right Authoritarian Populist Discourses, Social Media and Critical Pedagogy*. Brill.

Gramsci, A. (1971), *Selections from the prison notebooks* (Q. Hoare & G. Nowell-Smith, Eds. & Trans.). International Publishers.

OECD (2009), *Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS*. Paris: OECD.

Robson, C. (2010), *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg.

Superfine, B.M., Gottlieb, J.J. (2014), "Teacher evaluation and collective bargaining: The new frontier of civil rights", *The pursuit of racial and ethnic equality in american public schools*. Michigan State University Press, 381 (<https://doi.org/10.14321/j.ctt13x0p5t.28>)